

יוצא לאור על ידי ארגון חלקי בעמלי
בתי מדרש לתורה וחינוך, לחרדים
העמלים לפרנסתם
רחוב קהתי 14 ירושלים
דוא"ל: helki.baamali@gmail.com

חלקי בעמלי

גליון מס' 20 | סדרת בהר - בחוקותי | כ"ד אייר תשע"ג
גליון תורני - חינוכי לחרדי העמל

השבוע בגליון: מי מקיים את העולם? | טיפ לשבת | הלוואת מט"ח | חינוך יהודי חיובי | התורה ועמלה | לא ראיתי?! | אליין, חברה

צבר העורף

לפני מספר שנים התקיים באחד המלונות בארץ פאנל מעניין, אישי ציבור ומחנכים חרדים התכנסו יחד עם מספר אנשי תקשורת בכירים מהתקשורת הכללית ודנו ביחסה של התקשורת אל המגזר החרדי.

אחת השאלות שהופנתה אל אנשי התקשורת, הייתה השאלה הזועקת ומרגיזה כל כך. מדוע כאשר נתפס אדם חרדי בביצוע פשע כלשהו, התקשורת מצביעה על השתייכותו המגזרית וצובעת כותרות ענק "חרדי גנב, חרדי פשע", ואילו כאשר אדם חילוני נתפס במעשה דומה, לעולם לא נמצא כותרת בסגנון "חילוני רצח". מדוע? מה פשר האפליה הזו?

אחד העיתונאים הבכירים שישב סביב השולחן, השיב בכנות את הדברים הבאים, שכדאי לנו לקרוא ולהפיק מהם לקח חשוב:

"כן, חשוב לנו לומר שיש חרדים פושעים", אמר העיתונאי, "ואתם יודעים למה? כי אתם, החרדים, מתגאים בכך שאורח החיים היהודי שלכם מביא את האדם למוסר גבוה יותר, וטענה זו מפריעה לנו מאוד. כולנו יודעים שאם זה נכון, די בזה כדי להכריע שאנחנו, החילונים, טועים. לכן כאשר אנו מוצאים מקרים הסותרים את טענתכם, כאשר אנו מוצאים אדם חרדי שנכשל וביצע פשע, אנו מצביעים על כך ומבליטים את היותו חרדי. זה מוכיח לנו שאורח החיים החרדי לא באמת מונע פשיעה ועוולות".

עד כאן דברי העיתונאי הכנה, ומכאן לתובנה: בעצם שהותנו לצידם של אנשים שאינם שומרי תורה ומצוות, אנו מעמידים מולם מציאות שהם מתבוננים בה. מההתנהגות שלנו הם מסיקים מהי השפעתה של התורה על חיי האדם ומוסריותו, ואם איננו עומדים ברף שהוצב לנו, בצדק, הסובבים אותנו לומדים מכך שהתורה לא באמת הופכת את האדם לטוב יותר.

מדהים, וגם קצת מחייב.

תגובות והערות מתקבלות בשמחה בדוא"ל:
helki.baamali@gmail.com

ל.ר.

ירושלים	ת"א	חיפה	ב"ש
18:45	19:00	18:53	19:02
20:01	20:03	20:04	20:02

ד	ג	ב	א	שבת	ו	ה'
עירובין סא	עירובין ס	עירובין נט	עירובין נח	עירובין נז	עירובין נו	עירובין נה
בבא מציעא ט, ד-ה	בבא מציעא ט, ב-ג	בבא מציעא ח-ט, ט-א	בבא מציעא ח, ח-ז	בבא מציעא ח, ה-ו	בבא מציעא ח, ג-ד	בבא מציעא ח, א-ב

הדפיסו, וקחו הביתה לשבת

שניים שיושבים

יש בהם כח לשוות למפגש הידידים אופי מכובד וערכי. הדברים מזכירים לידידים את המכנה המשותף הפנימי שלהם בהיותם שייכים לקבוצת האיכות של ההולכים בדרך ה'.

סטטוס מכובד ומחייב

אין זה סוד שמקומות העבודה שלנו מהווים אתגר רוחני עבורנו. מציאות החרדי העמל במחיצת עמיתים לעבודה מרקעים שונים, במשך שעות רבות של היום, חושפת אותנו לאורח חיים קליל ולפעמים מתירני, שרק ערכים של תורה ויראת שמים, יחד עם חכמת חיים וטקט, יכולים לסייע לנו לעבור זאת בשלום.

פעמים רבות האתגרים הרוחניים העומדים לפנינו במקומות עבודתנו, אינם בתחום האסור או המותר הלכתית, אך הם נוגעים לצורת החיים הכללית שבה חי החרד לדבר ה'. כאן נצרכת התנהלות מסיוגת משהו מקרבה יתרה וחברית עם עובדים שאינם נמנים על קהל היראים, או שמירת מחרק מתאים ומנומס מעובדות בחברה או בעסק, חרדיות או שאינן כאלה.

האדם הינו יצור חברתי הנמשך מטבעו אחרי החברה הכללית ואורחותיה. מציאות טבעית זו מחייבת את העובד בחברה הכללית לקבוע לעצמו קוד דתי-חברתי, שיעמיד את מציאותו במקום העבודה בסטטוס חרדי מחייב.

חרדים עובדים רבים 'המציאו' לעצמם צורות התנהגות אישיות ששומרות עליהם ומזכירות להם את שייכותם החברתית האמיתית. (לדוגמא: גברים חרדים רבים אינם קוראים לעובדות בחברה בשמותיהן הפרטיים אלא רק בשם המשפחה, בתוספת הנכבדה המקדימה "גברת...", או למשל הימנעות עובדים חרדים ממפגשים שמקיימת החברה במקומות ובסגנונות שאינם הולמים דיים).

אם נשכיל להשמיע במפגשינו החברתיים או במקומות עבודתנו דברי תורה מהנים ומועילים, דברים אלו יכולים 'לקבע' את מעמדנו החברתי ולהעמיד אותנו בסטטוס ערכי גבוה, סטטוס מכובד שמחייב אותנו לנהוג בצורה התואמת את ערכי התורה והמוסר הראויים.

מפגשים חברתיים הינם חלק בלתי נפרד, ואף משפיע, בחיינו. אם מדובר במפגשים משפחתיים מורחבים סביב שולחן השבת, אם במפגשים המבוססים על מקום עבודה משותף ואם בכאלו שהרקע שלהם הוא ידידות והיכרות קרובה. מפגשים כאלו תורמים לנו בתחומים רבים, אנו מכירים אנשים מזוויות שונות בחייהם, שומעים דעות שונות, מחליפים חוויות וסתם נהנים מהשהות במחיצת אנשים קרובים.

מפגשים כאלו, כאשר הם מנוהלים ברוח טובה, יוצרים אווירה חיובית המותירה טעם טוב גם לאחר תום המפגש. אך לצד זה, קיים סיכון מסוים שהמפגש יהפוך כר ליצירת אווירה שאינה תואמת את אורח החיים בו אנו מעוניינים. יכולים לעלות נושאים שאינם אמורים לעלות על שולחן הדיונים, רכילות וכדומה, לפעמים צריך גם להישמר מיצירת אווירה קרובה מדי בין גברים לנשים, כזו העלולה להביא אותנו לידי ניסיונות. כאשר אנו מעוניינים שהמפגש אכן יהיה מועיל ומהנה, עלינו לחשוב כיצד נוכל לשוות למפגש החברתי אווירה חיובית המבוססת על ערכי התורה.

איך אנו יכולים לשמור על האופי היהודי שלנו גם במפגשים חברתיים, שהמשתתפים בהם באים לעיתים מרקעים שונים שלא תמיד תואמים לחלוטין את ערכי התורה בהם אנו דוגלים?

המכנה המשותף הפנימי

במשנה במסכת אבות נאמר: "שנים שיושבים ואין ביניהן דברי תורה הרי זה מושב לצים, אבל שנים שיושבים ויש ביניהם דברי תורה שכינה ביניהם".

על איזה סוג מפגש אנו מדברים? ודאי שלא על שניים שנפגשו רק כדי ללמוד יחד בחברותא, שברור הדבר שיש ביניהם דברי תורה, שהרי לשם כך נועדו להיפגש. כוונת המשנה נסובה על כמה ידידים שנועדו למפגש חברתי מהנה, ולהם ממליצה המשנה שיהיו דברי תורה "ביניהם".

הסיבה לכך היא שאם יהדהדו דברי תורה במהלך המפגש, דברים אלו יזכירו לנו את ערכי התורה והמוסר הכלליים שאנו מאמינים בהם. לדברי תורה יש כח סגולי מדהים. מעבר לעצם דברי התורה הנאמרים,

בשבוע שעבר נגענו בפינה זו בסוגיית ההליכה לבית הכנסת, וכתבנו שבת הכנסת אינו "בייבי סיטר" ואינו מיועד לאפשר להורים מנוחה. את המנוחה הנצרכת עלינו לתת לעצמנו, אבל לא על חשבון ערכם של בית הכנסת ושל התפילה בעיני ילדינו הקטנים.

השבוע אנו נדרשים בקצרה לסוגיה נוספת וקרובה. ההליכה לבית הכנסת של הילדים הגדולים יותר. כאן כבר אין את הבעיה של זילות התפילה על ידי הילדים, אך גם עם ילדים גדולים יותר יש לנהוג בחכמה כאשר מעוניינים להביא אותם אל בית הכנסת ולהרגיל אותם להתפלל במנין.

סיפור משגיח ידוע: "בישיבתנו למדו שני אחים, נערים טובים בסך הכל, אבל בנושא אחד "הצטיינו" שניהם במיוחד. הם לא אהבו להתפלל, ו"לא אהבו" זו הגדרה עדינה מאוד...

במקרה, הייתה לי היכרות עם אביהם, הוא היה מתפלל איתי בבית הכנסת, ועל ידי כך שמתי לב כיצד הוא היה נוהג עם בניו בצעירותם. הוא היה מביא אותם לבית הכנסת, מכריח אותם לשבת לצידו במשך כל התפילה, להסתכל בסידור ולומר את התפילה מתחילתה ועד סופה. הילדים, צעירים כאמור, לא ממש נהנו למלמל את כל המילים הלא מובנות שבסידור. באופן טבעי, המשחקים בחצר בית הכנסת קרצו להם יותר. אך אם הם רק העזו להוציא את הראש מן הסידור, אוי ואבוי... האב היה נוזף בהם בחומרה ומכוון אותם בחזרה אל הסידור.

תארו לעצמכם! סיים המשגיח, "שהיו מכריחים אתכם בילדותכם לומר דפים שלמים מספר הטלפונים... לעולם לא הייתם משתמשים בו מרצונכם!"

התפילה אינה עונש! היא זכות עצומה שעלינו להנחיל לילדינו את חשיבותה ויפה!

חשוב לזכור זאת.

המצוות עליהם נצטוו, והעבירות מהן אנו צריכים להישמר, הם אלו שקובעים את מצבו של העולם כולו. כי המצוות האלו הם "חוקים שבהם חוקקתי שמים וארץ, את השמש ואת הירח, את הים, את החול ואת התהום". קיומם של חוקים אלו הוא זה שמעניק לעולם את זכות הקיום שלו, וכאשר אנו מקיימים מצווה אנו עושים את המעשה שמייטיב עם העולם כולו. וחלילה להיפך, אם אנו עוברים עבירה אנו שומטים את חוקי העולם מתחת קיומו של העולם.

זוהי תמונה שונה ורחבה, שאותה חשוב לתורה להדגיש דווקא בפתח פרשה זו.

מדוע הקב"ה מתחנן?

על פי תפיסה זו יקל עלינו להבין את דברי הגמרא במסכת עבודה זרה, דברים מפתיעים ומרגשים: "תנו רבנן, אם בחוקותי תלכו - אין 'אם' אלא לשון תחנונים". הקב"ה, כביכול, מתחנן לפנינו שנקיים את מצוותיו. קראתם נכון, מתחנן. מדוע הוא מתחנן? מדוע חשוב לו שנקיים את מצוותיו? הלא אם אנתנו לא נקיים את המצוות, אנתנו נפסיד! וכי שמענו על רופא שמתחנן אל החולה שייטול את התרופות להן הוא זקוק? אם החולה לא יציית להוראות, החולה יפסיד, לא הרופא.

טענה זו הייתה יכולה להיות נכונה לו קיום המצוות היה עסק פרטי שלנו. היינו מקיימים - היינו מרוויחים. לא היינו מקיימים - היינו מפסידים. אבל נותן התורה לא כך רצה. הוא העניק לנו תורה שבקיומה מותנה קיומו של העולם. אם נקיים את המצוות, נספק לעולם את זכות הקיום שלו, וחלילה להיפך. משום שהקב"ה חפץ בקיומו של העולם, הוא מתחנן, כביכול, אלינו ומבקש מאיתנו "בחוקותי תלכו" - כדי שתקיימו את העולם.

פרשת בחוקותי פותחת בפסוק הידוע "אם בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו". הכפילות שבפסוק זה הביאה את חז"ל לדרוש את הדרשה הידועה שציטט רש"י: "יכול זה קיום המצוות, כשהוא אומר 'את מצוותי תשמרו' הרי קיום המצוות אמור, הא מה אני מקיים 'אם בחוקותי תלכו', שתהיו עמלים בתורה".

במדרש רבה הובאה דרשה נוספת על המילים "אם בחוקותי תלכו", דרשה השופכת אור חדש על פרשה זו, עם הברכות והעונשים שבה. אומר המדרש: "אם בחוקותי תלכו - חוקים שבהם חקקתי את השמים והארץ... חוקים שבהם חקקתי את השמש ואת הירח... חוקים שבהם חקקתי את הים... חוקים שבהם חקקתי את החול... חוקים שבהם חקקתי את התהום...".

משמעותה של מצווה

מדרש זה, למד הנצי"ב, בפירושו 'העמק דבר', נרמז דווקא כאן, בפתח פרשת הברכות למקיימי המצוות והעונשים למפירי התורה, כדי לתת לנו תמונה נכונה על משמעות קיום המצוות. יכול אדם לעבור, חלילה, עבירה ולהרגיש שהוא עשה דבר של מה בכך. "לא הזקתי לאף אחד, לא גנבתי ולא רצחתי". נכון, כל אחד מרגיש לא נעים עם עבירות, אבל המשמעות של העבירה נראית לנו מצומצמת לנו עצמנו. אנתנו עברנו עבירה, אנתנו הפסדנו.

כך גם להיפך, בקיום מצוות. אדם עושה מצווה, לומד תורה, מתפלל, נותן צדקה, אומר מילה טובה לילד. הוא מרגיש טוב, בצדק. אבל זו "בסך הכל" מצווה קטנה. אז התפללתי, אז למדתי, אז מה? כאילו שבלי המצווה הזו העולם לא היה מסתדר.

אז זהו, שבלי המצווה הזו העולם לא היה מסתדר. בדיוק כך.

הלכה למעשה | הלואות מט"ח

הרב ארי נתנאל מור, רב ומו"צ בביתר עילית

שאלה: האם מותר ללוות או להלוות במט"ח או שיש בזה בעיה הלכתית של ריבית?

תשובה: דעת רוב הפוסקים שאין להלוות במט"ח כלל משום חשש ריבית, ויש מתירים להלוואה דולרית, ומן הראוי להחמיר.

המקורות בהרחבה: אסרו חכמים ללוות או להלוות 'סאה בסאה', כלומר שמלוה לו סאה (מידה מסוימת) של חיטים כדי שיחזיר לו סאה של חיטים. באיסור זה נכללת הלואת חפץ כלשהו, מוצר או אפילו מטבע, שאינו מטבע שמשמשים בו בדרך כלל במקום זה, על מנת שיוחזר חפץ אחר הדומה לו. ואסרו להלוואה כזו אפילו לשעה קלה, שמא יתייקר החפץ בינתיים ונמצא שנותן לו יותר ממה שהלווהו ונראה כריבית.

ולפיכך אסרו להלוות מטבע שאינו יוצא באותה מדינה, כנגד אותו מטבע. כגון להלוות שקלים תמורת שקלים בחו"ל, או יורו תמורת יורו בארץ, שהרי מטבע זה נחשב כפי כפירות דעת החושב שמא יתייקר, ולפיכך דינו כסאה בסאה. אמנם יש האגרות משה (יו"ד ג, סז) שהדולר האמריקאי בזמננו באי"י דינו כמטבע היוצא וכמטבע עובר לסוחר, ולפיכך מותר ללוות דולרים על מנת להחזיר בדולרים, ו"אי שכיין שאינו עובר לסוחר בכל מקום וצריך בדרך כלל לפורטו אצל חלפן, אין דינו כמטבע העובר לסוחר וממילא דינו כפירות.

אמנם חז"ל התירו להלוואת סאה בסאה בתנאים מסוימים, וממילא הוא הדין בהלוואת מט"ח, ואלו הם התנאים:

1. אם קבעו בזמן ההלוואה שהפירעון יהיה בכסף לפי ערך החפץ עכשיו, ואפילו אם יתייקר עד זמן הפירעון יחזיר הלווה את הסכום שקבעו עכשיו.

2. אם יש לו מעט מאותו המין, אפילו אם אינו נגיש כעת כגון שאין המפתח למקום שבו נמצא אותו המין בידו. ובמקרה שאם אין ללווה כלום מאותו המין, יתן לו המלוה מעט מאותו המין או ילווה לו. אמנם יש אומרים שצריך דווקא לתת לו במתנה או להקנות לו, ולא מועיל להלוות לו מאותו המין.

3. וכן התירו אם היה לאותו מין שער בשוק, קבוע וידוע לשניהם, דהיינו שניתן להשיגו בחנויות במחיר קבוע, אפ"פ שלא ידעו בשעת ההלוואה את שווי, ואז מותר ללוות 'סאה בסאה', ולתנאי זה קראו חז"ל 'יצא השער'. אמנם היתר זה אינו רלוונטי למט"ח כיון ששערן משתנה כל שעה בהתאם למסחר בין הבנקים.

מכון מצוות ה' mitzvathashem@gmail.com

מדברים חינוך | הרב שלמה ברוך בלוי

מנחה זוגי ויועץ חינוכי

חינוך יהודי חיובי

תורת אמת... ומי שלא זכה - הוא חסר את האור הגדול הזה בהכרח, הרי שלא נזקקתם להבליט את הרוע, ונגעתם בנקודת הטוב - לה זכינו. ואגב, גם אותו יהודי רחוק, באופן פוטנציאלי שייך לכל הדברים הטובים שהתברכנו בהם, כך שגם נגיף ההתנשאות אינו קיים בתשובה זו. אנו לא יותר טובים - הקב"ה יותר טוב!

צריך להסיט את נושא ההתעניינות הרדודה במגזרים ובשוני שבהם, וללכת על בטוח... לא ההשתייכות לקבוצה מסוימת עושה את האדם יותר טוב, אלא הקרבה שלו לאלוקים! אם ילד שואל על חילונו - למה הוא נוסע בשבת? אחרי שענינו לו את התשובה הבנאלית שהוא לא למד בחיידר והוא פשוט לא יודע (מה שנכון...), צריך להגיד לילד את האמת היותר עמוקה: הנה יהודי, עם נשמה קדושה, אם רק יכיר את מי שאמר והיה העולם - איזו שבת תהיה לו! אה! גיוואלד... כאן הוספנו מידע של שייכות, של 'ערבות', כלומר, אחינו הוא, אלא שבינתיים הוא נמצא בחוץ.

ברור, שהניסוח המעודן הזה, לא בא ממקום של התייפפות ושידור שכולם שווים... אם הוא בא ממקום אמיתי שבלב, הוא משדר את האמת התורנית הצרופה. הוא מבליט את הערך במקום את העדרו. זאת הזדמנות נוספת לנטוע בלבנו ובלב צאצאינו אהבה לתורה הקדושה ולמצוותיה. ובנימה עקיפה ניתן להוסיף, כי אב שילדו אינו שומע מפיו מחאות שונות, חדשים לבקרים על קבוצות שונות מאתנו, שבתוך היהדות החרדית וכו', עשוי להיות יותר בר סמכא בעיני ילדיו אודות מה שנעשה בחוץ... זו לא דמות האיש השונא "את כל מה שז"ז"... זה אבא יהודי הקרוב אל ה' בקירבה אמיתית ונשמתי.

ליצירת קשר: mitzvathashem@gmail.com: 8647729

לא ראיתי?!

ככה זה. להיות כה קרוב להתרחשות, ממש חלק ממנה, הפך אותי לעד דומם, שגם הוא, בלי כוונה רעה, יצר את הדרמה המכאיבה הזו. הייתי נותן הרבה כדי לא לדעת שהייתי שם אז, כדי לא לחשוב ברגע - אולי יכולתי לראות ולא ראיתי, אולי דבק בי משהו מאותו זלזול בחיי אדם הדוהר על כבישי הארץ הזו, הרדים את ערונתי והקחה את חושי.

הדם נשפך סביב, צובע באדם ובבורדו את הפצוע האומלל, ואיש מבין הנוכחים מסביב לא הגיב. איש לא הרים קול בקריאת "הצילו", לא הזעיק את כוחות ההצלה, לא הושיט יד כדי לתפוס את הפוגע. מעל מרצפות השיש המבהיקות, בינות לכתלים המסוידים ולצינתו הנעימה של המזגן, בעבע דמו הרוחת ואין איש פוצה פיו ומצפצף. חלקם השימו עצמם כעיוורים, בבחינת מה שלא ראינו אינו קיים. אחרים העדיפו לא לשמוע, וכולם כאחד היו כאילמים, בלתי נשמע קולם. איש איש וסיבתו. יחסיו עם המנהל, רמת החרדה שלו מפני פיטורין, אומץ הלב שלא היה לו מעולם ואורכה של חופשת המצפון אשר נטל לעצמו, ממנה שכח, משום מה, לחזור...

תמיד ידעו כולם שהמנהל "מחפש" דווקא אותו. קורה. חוסר כימיה בין שניים, הגורמת דווקא, בניגוד להגיון, למשיכה בין השניים, לחיכוך מתמיד ולהתנגשויות חוזרות. וכמוכן - יד המנהל על העליונה. הוא המנהל. הוא הקובע. לו זכות הדיבור. זכות ההצלה. והוא צלף, והפעם הייתה זו מכת מות כמעט. "למה מי אתה" - הביטוי המזלזל הזה, התת-תקני, ומגורנו, אותו גרון אשר עטור תמיד בצווארון קשיח ובעניבה קשורה היטב, הביטוי הזה היה קליע אמיתי ומעלה עשן. "למה מי אתה חושב שאתה? פקיד עו"ש אחד מתוך עשרה, הקרוב ביותר לדלת, אם זה אומר לך משהו. ראה הוזהרת."

אח"כ ידע משהו לחוש על הערה כלשהי שסינן האומלל לעבר הבוס ברגע של עצבנות הדדית. אחרים ידעו לצטט עוד כמה משפטי מחץ שנאמרו בטעם הנעתי אני אל הזירה. משפטים מצמררים, זרמים של קור חלפו בי מכרשתי את עצמי בסיטואציה כזו, שומע דברים אלו קבל עם ועדה. החבר שלי נאלץ לשמוע אותם, היו, נורא.

יום העבודה המשיך כרגיל. אולי רק בשקט סמיך יותר. השעה ארבע פגשה את כלולנו נפרדים זה מזה לשלום, מכבים מחשבים ומזגנים, מעבירים כרטיסי נוכחות. עזבנו אחריו זירה שקטה וחשוכה, שותתת דם. גויית נשמה בישראל מוטלת הייתה מזה מספר שעות בצד החדר הגדול.

במעלית הושתשו ידי אל כיס החליצה, שולף "סיגריה אחת ליום" הכרחית, ומצית. משהו רשרש שם, בכיס, מעורר את סקרנותי. דף לבן נושא את סמל משטרת התנועה, טופס חקירה: "חשוד בהתעלמות מתאונת פגע וברח". חתימה ככתב ידו על המילים: "לא ראיתי. לא ראיתי, לא ראיתי."

המילים היטשטשו מול עיני. כביש, תאונה, פגע וברח. למה לא עצרת? באמת לא שמת לב? החבר שלי, פגוע וכולנו מסביב. "למה מי אתה", ואני כן ראיתי. ושמעתי. אז מדוע לא עצרת? אה, מדוע??

מה יותר מפחיד מלקום באמצע שנת לילה רגועה ושלוה, ולגלות מאחורי הדלת צמד שוטרים חמורי סבר? כזה קורה, מה שבתום, איך מצליח לענות על השאלה הזו, ולא על אף שאלה אחרת. הם עומדים מולך בפנים חמורות ורעננות, מהווים ניגוד מוחלט לקורי העייפות שאתה שאתה שאתה בין רגע במה שאומרים לך, ומבקשים, באדיבות לפנות אותך לחקירה קצרה בתחנת המשטרה הקרובה.

אבל למה? מה קרה?

בשעה הקרובה העניינים מתבהרים. נסעת הערב בכביש...? בשעה...? הרכב שלך הוא...? ואתה מצליח להיות את עצמך כאן בתמונה? תמונה מטושטשת שהודפסה ממכונת משטרתית כלשהי נתחבת מול אפך. כן, בהחלט. זה אני. אין לי מה לפחד. אני אזרח שומר חוק ונהג צייתן, אף שוטר רודף דוחות במדינה הזו לא יוכל להאשים אותי במה שלא עשיתי. וחוף מזה, ממתני נותנים דו"ח פנים מול פנים באישון לילה? מה, זו זכיית לוטו בת מיליונים? התכבדו ושימו את הטופס הדלוף הזה על שמשנת הרכב, ובואו למשכון בבוקר, כבני אדם מסודרים.

זהו, שלא בדו"ח תנועה העניין. החוקר הצעיר והשוטר המבוגר מזמינים אותי לחקירה רשמית ולמתן עדות. עדות על מה? באותה שעה בה נסעת ברכב, שתי דקות לפני, חצה אדם את הכביש הסואן. מכונת שנסעה במהירות פגעה בו והפעיה אותו לשולי הכביש. הנהג הפוגע המשיך בדרכו בלי לעצור, אני הגעתי לכרכי למקול שתי דקות אח"כ ונצפיתי כנהג החמישי שעובר שם בלי לשים לב לאדם המוטל בצד הדרך באופן דיו בולט. יש לציון, שאחרי עברו עוד עשרים וארבעה (!) כלי רכב, כך סרה המצלמה המשטרתית ואף לא אחד מהנהגים שת ליבו אל הפצוע האומלל. רק הנהג השלושים במספר קלט משהו שלא כשורה, והיה ערני דיו כדי לעצור ולבדוק במה המדובר. הנפגע הובהל במצב קשה מאד אל בית החולים, והמשטרה עטקה כעת במרדף אחרי הנהג הפוגע והנמלט. כאמור, כאחד הנהגים הראשונים בזירה לאחר האירוע, זומנתי לחקירה זו כדי לנסות לברר אולי ראיתי משהו? קלטתי שהתרחשה כאן תאונה? אולי בחרתי ביודעין להתעלם?

האמינו לי, אין זה נעים להיחשד, אפילו קלות, בהאשמת חמורה כזו. מבטם של השוטרים נתלה בי, ספקני, מאשים, שופט. כיצד אדם נורמלי אינו שם לב למתרחש מטרים ספורים משמשת מכונתו? האמנם תמיד הינך מה מרוכז בנהיגה ובכביש, עד שדמות אדם פצוע בצד הדרך אינה נקלטת בשום נקודה במוחך?

היה קר. הייתי עייף ומבולבל, ויכולתי רק לחזור שוב ושוב על המשפט: "לא ראיתי כלום, מבטיח. אילו הייתי רואה - ברור לי שהייתי עוצר. אבל לא ראיתי, לא ראיתי. לא ראיתי!"

הם נטו להאמין לי. כאדם שומר תורה ומצוות ובעל חזות חרדית ברורה, הייתה אפילו להם ההבנה שחיי אדם הם ערך עליון עבורי. התבקשתי לחתום על הצהרת שונים בהם צוטה הפצה הוטענת לחפותי, וכן הסכמה למתן עדות בכל עת שאתבקש. שוחרתי לנפשי.

כל להיות אשמ, הרגשתי מואשם. היה קר. הייתי עייף ומבולבל, ויכולתי רק לחזור שוב ושוב על המשפט: "לא ראיתי כלום, מבטיח. אילו הייתי רואה - ברור לי שהייתי עוצר. אבל לא ראיתי, לא ראיתי. לא ראיתי!"

הגות | הרב חננאל גרינולד

התורה ועמלה

יושב לו ר' יהודי אל מול השולחן, כוס מים צוננים בידו האחת ותפוח עץ עסיסי בידו השנייה ובעוד רגליו שלובות זו בזו מעיין הוא באותיותיה הקדושות של הגמרא. עולם הזה עם עולם הבא. בנינוחות ובשלוה עובר הוא שורה אחר שורה, כאשר הוא גומע דפי גמרא לקיים את מצוות היסוד: "הגית בו יומם ולילה." ר' יהודי - קורא הנביא למיודענו - עוזב את תורתו! על מה אבדה הארץ - על עוזבם את תורתו! אני עוזב התורה? שואל ר' יהודי בהשתוממות, ראה נא והביטה הנה פתוחה הגמרא לפניי ושעות רבות מסדר יומי מוקדשות לעיון והבנת התורה הקדושה!

אכן, מפרשים חכמינו את דברי הנביא. עוזב התורה הוא, ובגללו אבדה הארץ. בשלו גליונו מארצנו!! הייתכן?
"אם בחוקותי תלכו", פותחת התורה בהכרזה נוקבת את פרשתנו, ונתתי שלום בארץ. רק כאשר בחוקותי תלכו, שלום יהיה לכם. מה הם אותם חוקים, אשר בנינם ייטב ובלעדיהם יירע? "אם בחוקתי תלכו", מפרש רש"י על אתר, "יכול זה קיום המצוות. כשהוא אומר ואת מצוותי תשמרו, הרי קיום המצוות אמור. הא מה אני מקיים אם בחוקתי תלכו, שתהיו עמלים בתורה."
עמל התורה. אלו חוקי ה' המביאים שלום לארץ. לא די בשמירת המצוות, אם אין שלמות בלימוד התורה בפני עצמו. עמלה של תורה, היגיעה שבלמוד, היא היא "בחוקותי תלכו".

כן גם מובא בדברי חז"ל. התקשו החכמים והנביאים בהבנת דבריו של הנביא ירמיהו: "מי האיש החכם ויבן את לימודו, ובמילים אחרות - אינו מברך בתורה תחילה - הלימוד עצמו חסר בסיס. אין לימוד התורה ככל לימוד, שמטרתו ידיעה. לימוד התורה הוא עצמו עבודת ה', והערכת הלימוד לתלמודו, המתבטאת על ידי עמלו בה. היה הבסיס העיקרי לתלמוד תורה. אך עדיין לא הבנו מדוע מי אשר לומד תורה ומקיים מצוות, למרות שאינו עושה זאת כראוי, מביא במעשיו את גזירת הגלות הנוראה?!"

התורה הקדושה - מתנה היא. במתנה ניתנה היא לנו בהר סיני, במתנה זכה בה משה רבינו, ובמתנה זוכה הלימוד להחכים בדברי התורה. כלל יסוד זה מובא בכמה מקומות בש"ס ובמדרשים, המחנכים אותנו כי בלימוד - ואף בעמל הלימוד - לא נוכל לזכות בחכמת התורה. רק כאשר ית' הן חכמה מפיו, נשכיל בדעת ובתבונה התורה. "ירבה בישיבה וימעט בסחורה" הציע רבי יהושע בן חיינא לבני אלכסנדריה אשר שאלוהו כיצד ניתן לגדול בתורה. אך בכך לא די. "אמרו הרבה עשו כן ולא הועיל להם", מצטטת הגמרא את פנייתם החוזרת של בני אלכסנדריה לרבי יהושע. "אלא יבקשו רחמים ממני שהחכמה שלו. שנאמר, 'כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה". גם ריבוי תלמוד תורה לא מעניק את התורה ללומד, רק תפילה מסוגלת לזכותינו בתורה כמתנה מאדון הכל.

משה רבינו, גם לאחר ארבעים יום של לימוד אינטנסיבי מבלי מוון, היה שוכח את לימודו מייד. רק משהשלים ארבעים יום של עמל פרך שכזה, זכה לתורה כמתנת חיים מהקב"ה. תפילותיו, ולא רק לימודו, זיכרוהו באותה מתנה.

תורה אלוקית היא תורתנו. לאמיתו של דבר, לא תיתכן הבנה אנושית בתורה שכזו. אולם היגיעה בה, המלמדת על ההערכה האמיתית אותה רוכש הלימוד לתורת החיים, מסייעת לתפילותיו שיתקבלו. כך יזכה הלימוד להפוך לתלמיד חכם.

גאון ברוך כשורונת ובעל זכרון פנומנלי, ויכל לשנן את דברי התורה, אך ייחשב כ"עוזב התורה". תלמודו אינו תורה, כחכמה חיצונית ייחשב. אפילו אדם בעל כשורונת קלושים, ייטיב ממנו להעמיק בחכמת התורה באמצעות עמל ותפילה.

וזהו מה שמאמרה הגמרא שלא בירכו בתורה תחילה, שאפילו שהיו באותו הדור אנשים תלמידי חכמים ולומדי תורה, עדיין לקו ביחס שלהם ללימוד התורה. כיון שהם ראו את התורה כאמצעי להגשמת יעדים ומילוי סיפוקים בלבד, ולא עסק המגיע לידי ביטוי בגייעת התורה ועמלה. ומתוך הכרה זו של חוסר הערכה לתורה הגיעו למצב שלא ברכו בתורה תחלה.

"אם בחוקותי תלכו", שתהיו עמלים בתורה. שוב ושוב תשננו את דברי תורת האלוקים. תכירו ותדעו כי בעמל התורה תמצאו חיים, אשר בסופו של דבר מביאים את העונג הצרוף. עונג רוחני שנירכש לאחר עמל ויגיעה רבה. שהרי אין התורה נקנית אלא במי שממית עצמו עליה, עוזב הוא את עול החשבונות הרבים ומוצא את הפצו רק בתורת ה'. בהליכה שכזו, מגלה הלימוד כי אין ערך בעולם מבלעדי ערך התורה ומביא הוא את האורשר הנצחי לו לעולם כולו.

"אשרי איש... כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה ויזמם ולילה. והיה כעץ שתול על פלגי מים, אשר פרוי יתן בעיתו, ועלהו לא יבול, וכל אשר יעשה יצליח."

בשבילך | בשביל המיוחד שלך

אלקי, חברה.

מה שאני רוצה. סליחה, נא להתאים את הדברים לרצוני.
מה קורה? קורה שאנחנו מפסידים. בתלונות על מה שהחמצנו, ברטינות הפנימיות והחיצוניות - על מה שלא קיבלנו, על מה שלא תאם את רצוננו ולא ענה על ציפיותינו, בעקשנות על כך שהכל ילך בהתאם לידוע לנו - אנחנו מפסידים הרבה דברים יפים, מעשירים, מגוונים ומרחיבי לב והבנה. תארו לעצמכם שהיינו מתעקשים להגיף חלונות ותריסים באביב, משום שאנחנו ידענו שעכשיו חורף, ואיננו מוכנים לתת לשינוי להיכנס. תארו לעצמכם שהיינו דבקים באפרוריותם של ששת ימי החול, כי אנחנו היינו יודעים שבשבוע יש שבעה ימים, ששגרתם דומה ואפילו זהה. כמה היינו מפסידים! איך לא היינו צומחים וגדלים!

הרופאה שאיתה התחלתי, מספרת גם על זוג ממטופליה שנסעו פעם לחופשה קסומה בשרשרת איים. הם הזמינו חודשים מראש מכונית קומפקטית שתעמוד לרשותם בכל אחד מהאיים. כשהגיעו לראשון, נאמר להם שהדגם השגרתי שהזמינו אינו פנוי עכשיו, ובמקומו יקבלו מונסטאג עם גג נפתח. אותו דבר קרה בכל מקום. הם החזירו את המכונית השכורה, טסו או הפליגו לאי הבא, וגילו שוב שהמכונית שהובטחה אינה זמינה, והם מקבלים במקומה לינקולן או אפילו מרצדס. כשטסו חזרה הביתה, הודתה האישה לבעלה על הטיוול הנפלא. "כן", הנהן הבעל בשביעות רצון, "רק חבל שאף פעם לא שמרו לנו את המכונית שהזמננו"... והרופאה מדגישה: הוא אמר זאת ברצינות!

חולבת אלקי
נחמה

להגבות: helki.baamali@gmail.com

רופאה יהודיה אמריקנית, שבין היתר עוסקת בריפוי ובתמיכה של חולים במחלות ממאירות, מספרת כך בשם אחת החולות שלה: "לפני שחלתי - הייתי בטוחה מאד בכל; ידעתי מה אני רוצה, ומתי אני רוצה את זה, הסתובבתי בעולם ביד מושטת ואמרת: 'אני רוצה תפוח'. הרבה פעמים נתנו לי רימון במקום תפוח. התאכזבתי עד כדי כך, שאפילו לא התפנית לראות מה יש שם. אני לא חושבת שהייתי מסוגלת לראות מה יש שם. העולם התחלק אצלי לשתי קטגוריות בלבד: 'תפוח' ולא תפוח".

נשמע מוכר, נכון? לי זה היה מוכר. אנחנו יודעים איך דברים צריכים להיראות, איך ילדינו אמורים לגדול, איך צריכים בעלים להתנהג, מתי ומה עליהם ללמוד בתום יום העבודה, מה אמהות של נשים עסוקות כמונו אמורות לעשות כדי לתמוך בהן, אילו שירים נכון להשמיע במסיבה. אנו מבינות איך ומי צריך להודיע לאחינו על הבשורה הלא טובה, בכמה בדיוק צריך למכור את דירתנו, ובאיזו שכונה חייבת להיות הדירה החדשה שנקנה א"י, מי צריכה להיות המורה של ילדתנו בא' ועם אילו ילדות חייבים לשבץ אותה. יודעות הכל על מה ואיך אנו רוצות שהדברים יקרו, ומסתובבות עם זה בעולם. אחר כך הדברים מתחלקים למה שתואם את ציפיותינו, ברוך השם, ולמה שלא תואם.

לא תואם, לא תואם... מה לעשות שאלו כללי המציאות שהשם ברא? הוא לא מנהיג אותנו לפי הציפיות שלנו. נכון, לפעמים הן מתמלאות, אך הרבה פעמים - לא, ובמקום להבחין בהזדמנות שהשם שלח לנו, באתגר שהוא זימן, במתק הרימון שקיבלנו במקום עסיסיות התפוח, במפגשים החדשים עם אנשים, מקומות וחוויות שהמציאות - הלא מצופה - מגישה לנו, אנחנו מסתובבים בפנים חמצות, מפנים עורף ואומרים: לא, לא לזה התכווננו. אני רוצה בדיוק את

מה שחיפשת

מדור אינפורמטיבי.

אנו משתדלים לבדוק את המידע, אך אין בפרסום זה משום אחריות על התכנים המתפרסמים.

נשמח לקבל מידע מסוג זה בדוא"ל: helki.baamali@gmail.com

שיעורי הדף היומי ברשת

<<< מעוניינים לשמוע/לצפות בשיעור הדף היומי מהבית? **פורטל הדף היומי** <http://daf-yomi.com> מגיש לכם עשרות שיעורים עד הבית. מגוון סגנונות, כמה שפות (עברית, אידיש, אנגלית, ספרדית ועוד). שיעורים קצרים וארוכים, להכנה או לחזרה. קל ונוח ופשוט ללמוד דף היומי אפילו מהבית.

כנסו לפורטל הדף היומי, ובתוכן ליחצו על 'שיעורי שמע/וידאו' ובחרו את השיעור הרצוי, על איזה דף שאתם בוחרים.

גם אם אתם משתתפים בשיעור קבוע, זה יכול להועיל לכם להשלים או לחזור על הדף בקלות.

שיעור בפרשת השבוע

<<< אתר 'בינינו' <http://www.beinenu.com> מגיש מדי שבוע את השיעור המפורסם של הרב ברוך רוזנבלום על פרשת השבוע. שיעור מרתק העובר על פרשת השבוע ושולה ממנה פנינים מדהימות ואקטואליות המעוגנות בדברי חז"ל ומפרשי התורה. השיעור נמצא מדי שבוע בדף הבית של אתר 'בינינו'.

סיפורים יהודיים

<<< הרב קובי לוי נודע בסיפוריו המקוריים המתפרסמים במספר במות מכובדות, מלבד ספריו לנוער ולמבוגרים.

ניתן לקרוא סיפורים מפרי עטו באתר 'הידברות' <http://www.hidabroot.org> /וליהנות. רישמו בלשונית החיפוש "קובי לוי"

ותגיעו מיד למקבץ סיפורים מעניינים.

תהנו!

קוראים מגיבים

שלום וברכה לעורכי ומוציאי גיליון חלקי בעמלי

אני מקבל מדי שבוע את גיליונכם, קורא בו ונהנה ממנו מאוד, ואף מדפיס מספר עותקים ומעניק לחברים וקרובי משפחה שנהנים גם הם מדברי תורה קלילים ומשאר המדורים הנפלאים.

יש לי ידיד, שגם הוא מקבל את הגיליון מדי שבוע. כששאלתי אותו בהזדמנות מה דעתו על הגיליון שלכם, הוא השיב לי שבשבועות הראשונים הוא קרא אותו, אבל לאחרונה הוא הפסיק לקרוא אותו. למה, שאלתי, והוא ענה שהוא שוכח להדפיס אותו, ולא נוח לו לקרוא דרך המחשב, ולכן הוא הפסיק לפתוח את המייל של הגיליון.

בעקבות דבריו עשיתי בירור אצל עוד מספר חברים, וחלקם אמרו לי שגם הם שוכחים להדפיס/אין להם מדפסת וכדומה.

נראה לי שאתם עושים עבודה נפלאה, אבל לא מושלמת. הגיליון שלכם הוא דבר בעיתו, אבל צורת ההפצה שלו ממעיטה את מספר הקוראים באופן ניכר.

אני רואה בבית הכנסת בו אני מתפלל גיליונות נוספים, היוצאים על ידי חוגים שונים, וציבור גדול מאוד מסתכל בהם. למה? כי זה נגיש, זה נוח, זה נמצא קרוב ואתה רק צריך להרים מהשולחן ולקרוא.

מאוד חבל שאתם מפספסים הרבה אנשים שיכלו ליהנות מהגיליונות, רק בגלל שבחרתם בצורת הפצה זו. לדעתי, אם הייתם מדפיסים את הגיליונות ומפיצים אותם בבתי הכנסת, הייתם מגיעים אל אלפי קוראים נוספים, וחבל שאתם לא עושים זאת.

היה חשוב לי להביא את זה למודעות שלכם, ואולי תחליטו בעקבות מכתבי לשונות את צורת ההפצה. והיה זה שכרי.

ושבו תודה על הגיליונות המעניינים.

י. ירושלים

תגובת המערכת:

אנו מפרסמים מכתב זה שקיבלנו השבוע, על מנת להבהיר: היינו שמחים מאוד להפיץ גיליונות מודפסים בבתי הכנסת. אנו מודעים לכך שציבור הקוראים יגדל בעקבות זאת בצורה ניכרת. אך יש לנו בעיה שאנו מתקשים לפתור. הגיליון אינו ממומן על ידי אף גוף כלכלי או גוף אחר. המימון כרגע מגיע מכיסים הפרטי של מספר אנשים שרואים בגיליון זה צורך חשוב ונוח. אך הדפסה והפצה של הגיליונות עלותה יקרה מאוד ואין באפשרותנו כרגע לעשות זאת.

העלות של הדפסת אלפי גיליונות והפצתם היא מעל 12,000 ש"ח בחודש, מלבד עלויות כתיבת הגיליונות ועריכתם. נשמח מאוד אם יהיה אדם כלשהו שיריש את הכפפה וישתתף בעלויות היקרות האלו, כדי שנזכה להגדיל תורה ולהפיץ את הגיליונות לקהל היעד של החרדים העמלים לפרנסתם.

ניתן לשלוח תגובות לדוא"ל: helki.baamali@gmail.com